

Bezplatny numer okazowy!

PRZEGLAD POMORSKI

DZIENNIK CHELMZYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno - oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „STRZECHA RODZINNA” wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnieniem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej” (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej. Redaktor naczelny i odpowiedzialny: KLEMENS KOBIERSKI, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowo, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża — Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 3.

Chełmża, niedziela dnia 25-go listopada 1928 r.

Rok I.

Do Czytelników!

Dziś wyszedł trzeci numer bezpłatny okazowy „Przeglądu Pomorskiego”. Każdy Czytelnik otrzymawszy go do rąk, mógł sobie wyrobić pewien bezstronny sąd o tem, czy rzeczywiście „Przegląd Pomorski” będzie rzetelnie spełniał w przyszłości swoje zadanie i cel. Mamy obecnie co prawda dużo jeszcze braków tak pod względem treści, jak i wykonania technicznego. Nie uruchomiliśmy dotąd bowiem całego aparatu administracyjnego i drukarskiego. Wprowadzamy teraz ulepszenia, które z czasem — mamy nadzieję — przyczynią się do tego, że „Przegląd Pomorski” stanie na równi z większymi pismami codziennymi w kraju.

Obecnie jesteśmy ubodzy. Szata zewnętrzna „Przeglądu Pomorskiego” ma jeszcze dużo do życzenia. A nie lepiej stoi również pod względem informacyjnym. Nie mogliśmy jednak numery okazowe przeladowywać najświeższymi wiadomościami, ponieważ najpierw ze społeczeństwem pragnęliśmy się bliżej zapoznać. Te więc względy biorąc pod uwagę, łatwo już przyjdzie wyrobić sobie właściwy sąd o naszych poczynaniach.

Z dniem 1 grudnia rb. „Przegląd Pomorski” będzie wychodził codziennie jako dziennik. Abonament jest niezwykle niski, a więc przystępny dla szerokich mas naszego społeczeństwa. Niektóre pisma dają nadwycieczaj dużo papieru, i dlatego abonament stale podwyższają. Oczywiście jeżeli komu zależy li tylko na papierze, to wychodzi on na tem nieźle. Gorzej natomiast przedstawia się sprawa, gdy rozchodzi się o treść i wartość moralną danego pisma. Nasz „Przegląd Pomorski” w papier będzie ubogi. W treści za to będziemy się starali ze wszystkich sił być bogaci i rzeczowi. Wszyscy Obywatele, jakiego by nie byli poglądu politycznego (oprócz antypaństwowego) znajdują u nas poradę przyjaźliwą i serdeczną. Poglądy polityczne tej, czy innej jednostki, nas nie obchodzą. Niech każdy ma swoje przekonanie. Ale niechaj nie zapomina, że w pierwszym rzędzie jest **Polakiem**. A kto z nas bardziej kocha Ojczyznę, okaże się po naszych czynach. Sądzić nas będzie historia i pokolenia. Poczatem mamy się klócić ze sobą, gdy wiemy, że „niezgoda rujnuje”. Góźdzmy poważniejszych, połączmy się jak na braci przystało i pracujmy szczerze dla dobra narodu i państwa.

Cztery strony codziennie przepelnione różnymi wiadomościami będzie przynosił Wam, kochani Czytelnicy „Przegląd Pomorski”, a na każdą niedzielę otrzymacie ponadto dodatek świąteczny z ciekawymi pouczeniami „Strzechę Rodzinną”.

To też nie zwlekajcie z zapisaniem sobie na grudzień „Przeglądu Pomorskiego”. Zapisujcie się na listę Czytelników! Napewno nie zawiedziecie się na „Przeglądzie Pomorskim”. Te kilka groszy wydatku na abonament nie wiele znaczy, a „Przegląd Pomorski” o wielu sprawach Was rzetelnie poinformuje, dużo rzeczy Wam przypomni, a w jednym też pouczy.

Wybuch powstania chłopskiego w Sowietach.

Zaczyna się krwawa zawierucha na wschoźzie.

W okręgach Rostowa nad Donem, Toly, Permu, Stalina, Samary, Nowosybirsk, Kijowa i Smoleńska, ludność wiejska urządziła szereg pogromów działaczy sowieckich. Zabito oraz pobito ciężko wielu komisarzy oraz prezesów i sekretarzy Sowietów, nauczycieli ludowych itd. oraz zniszczono szereg t. zw. gospodarstw zbiorowych.

Szczególne rozmiary przybrały ruchy chłopskie na pograniczu terytorjum donieckiego, wobec czego kozacy zorganizowali się pod dowództwem b. oficerów cesarskich, celem obrony ładu i porządku.

W Czernihowszczyźnie zorganizowani chłopcy ogłosili zniesienie ustroju sowieckiego.

W tych dniach wybuchło antysowieckie powstanie na Mihilowszczyźnie. Na czele powstańców stanął b. carski kapitan Ulrykow.

Z lasu wyruszył uzbrojony w karabiny, kosy i bomby oddział przeciwko oddziałowi G. P. U., który usiłował we wsi Kabrańskaja aresztować szereg włościan za odmowę sprzedania zboża i pobicie dwóch urzędników sowieckich.

Oddział G. P. U. został rozbity, a niedobitków wzięto ze sobą i rozstrzelano.

Powstańcy rozporządzają znacznymi sumami pieniężnymi i są rzekomo finansowani przez związki kontrrewolucyjne.

Równocześnie z innych miejscowości Białorusi dochodzą wiadomości o zamachach terrorystycznych na urzędników sowieckich.

W Bobrujsku dnia 16 bm. wyleciał w powietrze skład amunicji, należący do stacjonowanego tam pułku artylerji ciężkiej. W cytadeli bobrujskiej wyleciały wszystkie szyby, a kilka budynków przeważnie wojskowych zostało zarysowanych.

Niemcy muszą być lojalni wobec Polski.

Ważne uchwały Związku Obrony Kresów Zachodnich.

Odbywający się w Warszawie zjazd Związku Obrony Kresów Zachodnich powziął następujące uchwały: Mniejszość niemiecka w Polsce przejawia coraz silniej swoje dążenia antypaństwowe, czego ostatnim jaskrawym wyrazem było zajęcie przez nią niesłychanie prowokacyjnego stanowiska wobec drogiej każdemu obywatelowi Rzplitej rocznicy 10-lecia niepodległości Polski.

Wobec tego władze rządowe powinny rozpoznać zdecydowaną politykę w stosunku do mniejszości niemieckiej, zwłaszcza przez realizację szlującego państwu polskiemu prawa usunięcia z granic Polski optantów niemieckich, niezwłoczne przystąpienie do zakończenia akcji likwidacji własności niemieckiej w ramach traktatu wersalskiego i konwencji wiedeńskiej przez uregulowanie stanu ewangelickiego kościoła unijnego w sposób zapewniający państwu nadzór i ingerencję w sprawach tego kościoła.

Z drugiej strony zjazd stwierdza, że spo-

łeczność polskie dąży do zgodnego współzycia z mniejszością niemiecką pod warunkiem lojalnego jej do państwa stosunku i oczekuje, iż wśród mniejszości niemieckiej znajdą się lojalne elementy, które potrafią przeciwstawić się antypaństwowej akcji niemieckich nacjonalistów w Polsce.

Zjazd uważa za konieczność państwową przy zawarciu traktatu handlowego z Niemcami takie uregulowanie, związane z tym traktatem sprawy osiedlenia się Niemców w Polsce, które chroniłoby województwa zachodnie od zalewu przez niebezpieczne polityczne elementy niemieckie.

Kategorycznie sprzeciwia się zmianie ustawy i rozporządzenia o ochronie pasa granicznego w duchu ustępstw wobec żądań niemieckich, wysuwanych przy petraktacjach przy zawarciu traktatu handlowego. Sprzeciwia się zasadniczo jakimkolwiek ustępstwom politycznym przy zawieraniu traktatu handlowego.

Redakcja „Przeglądu Pomorskiego” pragnie szczerze nawiązać braterską przyjaźń ze Swymi Czytelnikami i przeto prosi serdecznie o współpracę, pomoc moralną i materialną. I tak „w kółku pracując, co każe duch Boży, doczekamy się, że całość sama się złoży”.

Ucieczka kapłana polskiego z Syberji.

Z Londynu donoszą, że przybył tam ks. kanonik Tarnowski, który zdołał zbiec z tajg głębokiej Syberji. Ks. kanonik Tarnowski, b. sekr.

ks. arcybiskupa Cieplaka skazany został na śmierć a następnie ulaskawiony i odesłany na Syberję. Razem z ks. Tarnowskim zbiegł pewien polski arystokrata, którego nazwisko pisma angielskie zniekształcają, nazywając go księciem Drokobulskim?

Statek „Robur II” utonął.

W tych dniach w drodze do Norwegji z ładunkiem węgla zatonał polski statek handlowy „Robur II”, własność towarzystwa Polskarob. Załoga cała zdołała się uratować i znajduje się obecnie w powrotnej drodze do kraju.

Telegramy.

Kupcy syberyjscy w Łodzi.

Bawiący w tych dniach w Łodzi kupcy charbińscy z Syberji zakupili większą ilość towarów włókienniczych za 300.000 dolarów, a w Bielsku i Białymstoku za 100.000 dolarów.

Litwini nie przestają teroryzować Polaków.

W miasteczku Orany został zastrzelony przez członków litewskiej organizacji Żelaznego Wilka, właściciel sklepu aptecznego Władysław Kierski.

W Monachjum płoną wielkie składy węgla.

Z Monachjum donoszą, że zapaliły się olbrzymie składy węgla, nagromadzone na dziedzińcu gazowni miejskiej tamże. Wszelkie wysiłki straży pożarnej, która starała się pożar zlokalizować speliły na niczem.

Fabryka amunicji wyleciała w powietrze.

Onegdaj wyleciała w powietrze fabryka amunicji położona pod Vincennes niedaleko Paryża. Śmierć poniosło tylko 4 robotników. Na przedmieściach wyleciały niemal wszystkie szyby w domach. Fabryka została zniszczona doszczętnie.

Dyktator Mandżurji zamordowany.

Z Charbina nadeszła wiadomość, że w Mukdenie nastąpił przewrót pałacowy, podczas którego został zamordowany dyktator Mandżurji Czan-Su Ljang oraz trzech Japończyków.

Olbrzymi wylew Missisipi.

Z Nowego Yorku donoszą, że z powodu ulewnych deszczów wylała potężna rzeka Missisipi w Ameryce Półn. 17 miast stoi pod wodą. Tysiące rodzin znalazły się bez dachu nad głową, na lasce losu. Wyrządzone szkody obliczają na 10 mil. dolarów.

Parowiec pocztowy rozbił się.

Z Genui donoszą, że na północnym wybrzeżu Sardynji rozbił się parowiec pocztowy Montenegro, na pokładzie którego znajdowało się 40 pasażerów. Los okrętu jest jeszcze niezany.

Krwawy napad piratów na statek handlowy.

Na statek handlowy Czinczangtai, który wypłynął z Szanghaju do Dairen w Mandżurji, napadło przy ujściu rzeki Jang-Tse 60 piratów, którzy wymordowali prawie całą załogę statku i zrabowali 8 tysięcy dolarów, zbiegli.

Zgon nestora wychodźstwa Polskiego w Niemczech.

Wychodźstwo polskie w Westfalji i Nadrenji oplaknie śmierć ś.p. Hipolita Siwińskiego, który przez lat 60 był jedną z najpopularniejszych postaci z czasów „pielgrzymstwa polskiego“. Nestor polskiego wychodźstwa w Niemczech, założyciel i opiekun polskich towarzystw w Westfalji i Nadrenji, patriarcha narodowego ruchu robotniczego, zostawia po sobie ś.p. Siwiński powszechny żal wychodźstwa i pamięć dobrze zasłużonego Polsee obywatela.

Ucieczka całego prezydium sowieckiego z kasą.

Ryski „Komunist“ donosi, że prezes sowieckiego rejonowego w Makarowie pod Kijowem, Herasimienko, wraz z prezydium sowieckim uciekł, zabierając ze sobą kasę sowiecką, wobec czego cały rejon pozostał bez władzy. Komisarjat inspekcji robotniczo-włościańskiej wydał z tego powodu komunikat, stwierdzający, że zdarzyły się masowe defraudacje w szeregu sowieckich i związków zawodowych i że defraudacje tych dokonywują urzędnicy sowieccy.

O „Dom Ludowy“ powiatu toruńskiego.

Jak już wspominaliśmy w artykule: „Jak Pomorze uczci 10-ecie niepodległego bytu naszego państwa“, pan starosta dr. Bogocz wysunął projekt, aby ofiarnością ludności powiatu toruńskiego wybudować żywy pomnik niepodległościowy „Dom Ludowy“.

W „Domu Ludowym“ ma znajdować się sala teatralna i gimnastyczna, czytelnia i biblioteka publiczna, lokale dla towarzystw oświatowych i wychowania fizycznego, ochronka dla dzieci w wieku przedszkolnym, przychodnia lecznicza itd.

„Dom Ludowy“ ma być poświęcony i oddany do użytku publicznego w dniu 10 rocznicy powrotu powiatu toruńskiego na łono Macierzy.

W celu przeprowadzenia powyższego projektu i zebrania potrzebnych funduszy uchwalono jednogłośnie powołać do życia wspólny komitet pod nazwą: „Powiatowy Komitet Budowy Statku Handlowego „Pomorze“ i „Domu Ludowego“ na powiat toruński wiejski.

Listonosze i wszystkie poczty

przyjmują już przedpłatę na miesiąc **grudzień**

Prosimy pospieszyć się z zaabonowaniem

„Przeglądu Pomorskiego“,

ażebym z początkiem miesiąca grudnia nie nastąpiła przerwa w dostawie.

Do komitetu złożonego z 9 osób z prawem kooptacji dalszych członków z pośród poszczególnych zawodów, organizacji oświatowych, społecznych, zawodowych, wychowania fizycznego itd. wybrano: starostę powiatowego dr. Bogocz z Torunia, ks. prałata Józefa Szydłaka z Chełmży, Lecha Czarnińskiego z Brąchnówka, Franciszka Wojciechowskiego z Łukowa, burmistrza Bronisława Kurzętkowskiego z Chełmży, burmistrza Tadeusza Webera z Połgórza, dyrektora Józefa Szczmańskiego z Podgórza, posta Walentego Malinowskiego z Torunia, rolnika Stanisława Żwirskiego z Grzywny.

Dnia 10 listopada br. odbyło się pierwsze posiedzenie komitetu, na którym wybrano: ks. prałata Szydłaka, przewodniczącym: prezesa Czarnińskiego i burmistrza Kurzętkowskiego, zastępcami przewodniczącego, starostę dr. Bogocz skarbnikiem, burmistrza Webera sekretarzem.

Oprócz tego uchwalono kooptować 29 osób do komitetu, których nazwiska zostaną później podane do publicznej wiadomości.

P. starosta dr. Bogocz apeluje do obywateli wszystkich stanów, aby nie żalowało poparcia materialnego i moralnego wspomnianemu Komitetowi, któryby mógł tak wielce pożyteczne dzieło jak najprędzej i jak najpomyślniej sfinalizować.

Ofiar na taki cel nie wolno nam odmawiać!

Użyć listonoszom! Stańmy się wreszcie Europą!

Czy którykolwiek z czytelników lub którakolwiek z czytelniczek, odbierając z zadowoleniem list lub gazetę, pomyślała przez chwilę, że dla doręczenia mu tej nieraz drobnostki — bo czasem będzie to nieznająca pocztówka — listonosz musiał wejść na drugie lub trzecie piętro, pomimo że takich „trzecich pięter“ zrobił on już w ciągu danego przedpołudnia 50 albo więcej? Albowiem

u nas do tej pory tak po staroświecku są rzeczy urządzone, że listonosz musi osobiście każdemu adresatowi do jego mieszkania, bez względu na to, gdzie on mieszka, dotrzeć i przesyłkę doręczyć.

A przecież większość listonoszów, to ludzie starzy lub zbliżający się do starości, niedomagający nieraz na nogi, mający początki wady serca, lub rozedmy płuc itd., niewzbogaceni bynajmniej swoją pensyjką, a więc i nieodżywieni należyście, mający na utrzymaniu całe rodziny... Pogoda, czy niepogoda, słońce, wicher czy deszcz, wędruje biedny „listonoga“ od domu do domu, robiąc w ciągu pół dnia dziesiątki kilometrów, a nadto kilkaset piętér. To też wskutek tego naprawdę należy do rzadkości listonosz o dobrym wyglądzie. Piszący te słowa w życiu swoim znał tylko jednego listonosza z pokaźnym brzuskiem — i to było już dawno przed wojną.

Otóż chodzi o to — a postulat ten podnosił już raz w innym piśmie przed kilku laty — aby znękanym i przepracowanym listonoszom naszym odjąć to zbyteczne wspinanie się po wszystkich piętrach każdej kamienicy. Aby tego uniknąć, wystarczy zawieszanie w kurytarzu kamienicy na parterze szeregu skrzynek na listy i gazety, przeznaczonych dla każdego oddzielnie lokatora z uwidocznionymi ich nazwiskami. Do tych skrzynek listonosze wrzucaliby przesyłki pocztowe, oszczędzając sobie nogi, płuc i serca i mając możliwość obrócenia zaoszczędzonej w ten sposób energii na szybsze roznoszenie poczty, a zachowania zaoszczędzonego w ten sposób zdrowia — dla siebie, czego już im chyba nikt nie pozazdrości. Byłaby to reforma mała, ale doniosła w swoim zakresie, upodabniająca nas do Europy

K A T E M.

Na peronie.

Zasapana lokomobila przywlokła od strony Grudziądza kilka wygonów różnorodnej publikii. Nadjechał również pociąg od strony Torunia. Na peronie zaroilo się ludźmi, którzy przybyli w poszukiwaniu pracy do cukrowni w naszej Chełmży, chociaż już pół kampanji przeszło.

— Też, Jantek — odezwał się pasażer z węzelkiem na plecach — ty tyż szukasz pracy?

— Y-hy! — padła sucha odpowiedź.

— Jo tyż przyjacholem, bo gwiazdka nadchodzi, a czlekowi aż gorzko w gambie. Te cukrowniki — ciągnął dalej — to mają dobrze. Uni zawdy słodkam jedze mają, nu ni? Takum jedze to tyż można trocha podkropić, nu ni? U nos teguj nie dalo. Ino suchy chlib, nu ni, to tyż się sprzykrzy, nu ni?

— Y-hy! — znowu padła odpowiedź,

Obok stał pewien poważny obywatel chełmżyński ze swym przyjacielem i, słysząc ten dialog, wyrecytował znane przysłowie chełmżyńskie:

— Nu bit-szejn? Wszystko na wyżerkę do Chełmży, a co naszym zostanie, psia ciu mać? — No bit-szejn?

Karta zamówień.

Niniejszem zamawiam

„Przegląd Pomorski“
(Dziennik Chełmżyński)

z dostarczeniem w dom przez listowego na

Miesiąc _____ zł. 2.10+36 = 2.46

Kwartał _____ zł. 6.30+1.08 = 7.38

_____, dnia _____ 192... r.

Nazwisko i imię _____

Adres _____ poczta _____

ulica _____

Powyższą kwotę odebrałem, co niniejszem poświadczam

_____, dnia _____ 192... r.

Urząd pocztowy — listowy.

Z DALSZYCH STRON.

Z Pomorskiej Wystawy Drobiu.

Na powyższej wystawie zostali nagrodzeni: p. Gołębiowski-Kowalewo — duży srebrny medal Ministerstwa Roln., zarząd majątku Dźwierzno — medal brązowy, ks. prob. Ziętarski z Bierzysłowa — medal złoty, p. J. Kiedrowski ze Stawek (pow. Toruń) — medal srebrny; p. F. Jaworski z Torunia — mały medal srebrny; p. J. Ławniczek z Podgórz, pow. Toruń, — duży medal złoty i wielu innych z Górnego Śląska, Warszawy i t. p.

Związek elektryfikac. Chełmno - Świecie - Toruń uprawomocniony.

Nr. 267 „Monitora Polskiego” przynosi obwieszczenie minist. robót publicznych, nadające związkowi elektryfikacyjnemu Chełmno — Świecie — Toruń uprawnienie rządowe na zakład elektryczny (chodzi o istniejący już zakład w Gródku).

Na mocy tego uprawnienia związek ma prawo wytwarzać i przysyłać energię elektryczną na terenie pow. toruńskiego, świeckiego i chełmińskiego z wyłączeniem niektórych miejscowości pow. toruńskiego jak: Brzoza, Brzeźka, Górsk, Grabowice, Grębocin, Kaszczorek i wiele in. i obszarów dworskich: Bielawy, Czerniewice, Grabie, Karczemka, Przysiek i w. in.

Uprawnienie udzielone zostało na 1. 27 licząc od 1-go października 1927 r., t. j. od 30-go września 1924 r. Przez cały ten przeciąg nikt inny oprócz elektrowni w Gródku nie ma prawa na tym terenie wytwarzać i rozdzierać w celu zawodowego zbytu energię elektryczną.

Wybory do Powiatowych Kas Chorych.

W niedzielę, jak wiadomo, odbywały się wybory do Powiatowych Kas Chorych w powiecie toruńskim.

Lista Zjednoczenia Zawodowego Polsk. użyła 16 mandatów, lista P.P.S. 4 mandaty. Za listą pierwszą padło 1823 gł., za drugą 430. Udział w głosowaniu nikły. Głosowało zaledwie 25 1/2% uprawnionych.

Wynik wyborów w powiecie bydgoskim: lista Zjedn. Zaw. Pol. 17 mandatów, lista P.P.S. 3 mandaty.

Samobójstwo sekretarza adwokack. z Chełmna.

W jednym z hoteli w Poznaniu popełnił samobójstwo Leonard Głazik, sekretarz adwokacki z Chełmna. Desperat pozostawił trzy listy. W liście do policji donosi o swym zamiarze samobójczym, zaś w liście zaadresowanym do trojga dzieci, żegna się z nimi i prosi o przebaczenie. Życzeniem zmarłego było, aby o śmierci jego zawiadomiono adwokata Szymańskiego, zaś żonę dopiero po pogrzebie.

Kradzież z włamaniem.

Do mieszkania Knopf Pauliny, zam. w Brzozie, pow. Toruń, dokonano włamania, gdzie skrażono większą ilość garderoby, wartości około 1000 zł. Złodzieje rozmawiali po polsku i niemiecku. Po dokonanych czynach zbiegli w nieznanym kierunku.

Złodzieje na probostwie w Wabczu.

W tych dniach dokonano włamania do ks. proboszcza Putinkowskiego w Wabczu, pow. Chełmno, którego związano i skradziono mu z kasy - biurka pieniądze kościelne około 755 zł oraz banki not 20 guld. Prócz gotówki złodzieje zabrali dwie brzytwy, 1 łyżkę srebrną, nóż i widelec, dwie maszynki do strzyżenia włosów, 1 flower. W czasie rabowania sprawy odgrażali się sądzu Putinkowskiemu, że w razie głyby zamierzał krzyknąć, to go zastrzela. Sprawców kradzieży było trzech, z których dwóch dokonywało kradzieży, jeden zaś stał na czatach. O godz. 2,45 zostali złodzieje spłoszeni przez rządcę Rozkwitowskiego, który do zbiegów odział strzał z rewolweru. Złodzieje z łupem zbiegli w niewiadomym kierunku.

Świetny rozwój Banku Ludowego w Brodnicy.

W Banku Ludowym w Brodnicy odbyła się rewizja patronacka, dokonana przez ks. wicepatrona Bolta. Wynik rewizji był nadzwyczaj dodatni. Ks. wicepatron wyraża się z pełnym uznaniem dla pracy Zarządu i Rady Nadzorczej podkreślając, iż w krótkim czasie osiągnięto tak poważy rozwój.

Pożar w powiecie brodnickim.

Dnia 15 bm, spaliła się na szkodę Krygiera Arno Stanisława w Dąbrówce, pow. Brodnica, stodoła z zawatością: 140 fur żyta, 45 fur pszenicy, 48 fur konicyzny i 5+2 fur gorczycy. Straty wynoszą około 100.000 zł.

W pościgu za złodziejem wypadła z pociągu.

Do pociągu, idącego z Brodnicy w kierunku Warszawy, przed stacją Gutowo wszedł nieznaną osobnik do przedziału II. klasy i porwał walizkę na szkodę pasażerki Arendt Wilhelminy, obywatelki amerykańskiej i usiłował zbiec. W czasie, gdy złodziejczek uciekał z walizką, Wilh. Arendt podążyła za nim, przyczem wypadła z pociągu i odniosła poważne okaleczenia. Arendt została odstawiona do szpitala w Brodnicy.

Starostwo grodzkie w Gdyni.

Ze względu na szybki rozrost Gdyni, z dniem 1 grudnia br. rozpocznie urzędować starostwo grodzkie. Jak się dowiadujemy na czele starostwa stanie dotychczasowy kierownik państwowego urzędu policyjnego p. Staniszewski.

Tel 13-97
Bydgoszcz

Załatwia fachowo
ogłoszenia do wszelkich
pism
w kraju i zagranicą
po cenach oryginalnych
Specjalność:
Wielkie kampanje reklamowe

IRO Instytut dla reklam i ogłoszeń
Bydgoszcz, Hermana Frankiego 3. Tel. 13 93
Własny dział tłumaczeń.

Co rząd zamierza budować w przyszłym roku.

Rząd ustalił już projekt budżetu na rok przyszły.

Ministerstwo przemysłu i handlu przeznaczyło na cele inwestycyjne przeszło 26 milionów zł, — z czego na dalszą budowę portu w Gdyni przeznaczają się 13 milj. zł, zaś na budowę Szkoły morskiej w Gdyni oraz na gmach państwowego instytutu geologicznego łącznie 1 750 000 zł.

Na oświatę rolniczą przeznaczono 8 217 000 złotych, — na pobieranie zaś produkcji (wytworczności) rolnej w kraju sumę 21.217 0 0 złotych.

W ministerstwie poczt i telegrafów przeznaczono sumę 7.382.000 złotych na budowę urzędów pocztowych i 17.863.000 złotych na budowę nowych linii telegraficznych i telefonicznych.

Ministerstwo komunikacji przeznacza na inwestycje kolejowe wielką sumę 333 300.000 zł — z czego na budowę nowych linii kolejowych przypada 124 milj. 660 tys. zł — reszta jest przeznaczona na zakup taboru (wagonów), naprawę szyn i taboru, na układanie nowych torów itp.

Ministerstwo oświaty przeznaczyło na budowę gmachów wyższych uczelni, klinik, laboratoriów, oraz gmachów szkół powszechnych — 25.800.000 złotych.

Ministerstwo spraw wewnętrznych wybuduje nowe gmachy dla urzędów wojewódzkich, starostw i policji kosztem 4.500 000 zł.

Plan jazdy kolejowej ze stacji Chełmża.

Przyjazd:		Odjazd:	
0 ²¹ 6 ³⁷ 8 ⁴³ 12 ⁰⁷ 15 ²⁹ 17 ³⁹ 20 ¹⁶	Toruń	0 ²⁷ 3 ¹⁹ 6 ⁴⁷ 10 ⁰¹ 15 ¹³ 17 ⁵² 20 ²⁰	
0 ²³ 3 ¹⁸ 6 ³³ 9 ⁵¹ 15 ⁰⁴ 17 ⁴³ 20 ¹⁸	Grudziądz	0 ²⁵ 6 ⁴⁶ 8 ⁵⁴ 12 ¹¹ 15 ³³ 17 ⁴⁴ 20 ²²	
6 ²⁹ 9 ⁵⁶ 15 ⁰⁸ 17 ³³ 22 ²⁶	Bydgoszcz	6 ⁴² 8 ⁵⁰ 14 ⁰⁰ 17 ⁴⁹ 20 ²⁵	
× × ×		× × ×	
6 ²⁸ 8 ⁴⁸ 13 ³⁸ 17 ³²	Kowalewo	6 ⁴³ 10 ⁰⁵ 17 ⁴⁷ 22 ³⁰	
+ +		+ +	
6 ²⁵ 17 ²⁵	Mełno	6 ⁵⁰ 17 ⁵⁵	
× ×		× ×	

Uwaga: × Przesiadka w Unisławiu. + Tylko do Kowalewa i spowrotem × × Tylko do Płużnicy.

St. Drażkowski
Fotograf
Chełmża,
ul. Padarewskiego 28.

Artykuły
pisemne
poleca
Skład papieru
Drukarni
Przemysłowej
Rynek BednarSKI 1
wejście z ulicy Hallera.

Teodor Muszytowski
 Telefon 68. CHELMŻA Toruńska 1.
Narzędzia rolnicze
 WSZELKIEGO RODZAJU.
SPRZĘTY KUCHENNE,
SZKŁO, PORCELANA,
ZELAZO SZTABOWE

Sądowe
Nakazy zapłaty
 Książkibiurowe
 Przybory pisemne
 stale do nabycia
 w
 Składzie papieru
Drukarni Przemysłowej
 Rynek — Hallera.

szukasz dobrego proszku mydlanego kup

Króla
WSZĘDZIE DO NABYCIA!

FUTRA
 damskie i męskie, skórki,
 spody, kołnierze i lisy
 poleca
w wielkim wyborze
Futropol
Bydgoszcz, Stary Rynek 27.
 (Pracownia kuśnierska na miejscu już czynna. Telefon nr. 1957).

Sala Reśursy Kupieckiej
 Jagiellońska 25. w Bydgoszczy Telefon 1916
 Codziennie
Wieczory atrakcji
taneczno komicz. pierwszorzędných Warszawskich sił artystycznych, dobrowolna dostosowana orkiestra. Dancinq.
 Początek koncertu o godzinie 6. Program o godzinie 8.

Browar Kuntersztyn
 Tow. Akc. Grudziądz
Filja Chelmża
 Toruńska 38.
 Poleca znane piwo pełne Karamel dla chorych, rekonwalescentów matokrwistych i karmiących matek.
Piwo Eksportowe, CIEŻY pełne, jasne
 rodzaj Pilzneńskiego.
Porter — — Grodziskie

MEBLE
 Na dogodnych warunkach polecam:
Kompletne pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra i inne przedmioty.
Michał Piechowiak
 Bydgoszcz
Centrala Mebli
 ul. Długa 8. Tel. 16-51.

Drukarnia Przemysłowa
 Rynek Bednarski 1 **Chelmża** nar. Hallera
 Telefon 72
 Wykonuje
 dla Urzędów, Banków, Handlu i Przemysłu Kupiectwa, Rzemiosła, Towarzystw, Związków oraz zapotrzebowania familijne, także na rocznice jakoteż inne uroczystości
DRUKI
 jak formularze, cyrkularze, cenniki, statuty, afisze, ulotki, plakaty, wizytówki, zaproszenia, koperty, rachunki, polecenia i t. p.

Znawcy dają pierwszeństwo
Pianinom Jähnego
 nagrodzone złotymi medalami ostatnio w Katowicach 1928 r.
Centrala Pianin
 Bydgoszcz,
 Pomorska 10. Tel. 17-38
 Przedstawiciele w wszystkich większych miastach.

WIESZKANIE
 1-4 pokojowe z kuchnią i wszelkimi wygodami poszukuję od zaraz. Płacę według ugody gotówką. Zgłoszenia pod „Gotówka“ do „Przeglądu Pomorskiego“.

Radio-aparaty
 najnowszej konstrukcji
 niskie ceny na dogodnych warunkach spłaty poleca
inż. M. Brukarzewicz
 Bydgoszcz
 Toruńska 181 Telefon 14-50.
 Wykonuje także instalacje elektryczne siły i światła, telefonów i t. d.

Przy zakupach powołujcie się na „Przegląd Pomorski“

B. DZIĘGIELEWSKI
 Telefon nr. 3. — CHELMŻA — Toruńska 6.
Skład kolonialny i delikatesów
WINO KRAJOWE i ZAGRANICZNE
RESTAURACJA
 — OBSZERNY i WYGODNY ZAJAZD —

Rok założ. 1895

BYDGOSZCZ
 Gdańska 75a
 mistrz malarski
 Wykonuje wszelkie prace wewnętrzne i zewnętrzne. — Własne rusztowanie.
 Ceny umiarkowane. Solidne wykonanie.

STRZECHA RODZINNA

Bezpłatny dodatek niedzielny do „Przeglądu Pomorskiego“

Nr. 3

Niedziela, dnia 24. listopada 1928

Rok 1

Na niedzielę 26 po świątkach.

Lekcja

**z listu św. Pawła do Kolossan
rozdz. 1, wiersz 9—14.**

Bracia! nie przestawamy się za was modlić i prosić, abyście byli napełnieni znajomością woli jego w wszelkiej mądrości i wyrozumieniu duchownem. Abyście chodzili godnie Bogu w waszem się podobając, w każdym uczynku dobry owoc przynosząc i rosnąc w znajomości Bożej. Umocnieni wszelaką mocą, według możności jasności jego, we wszelkiej cierpliwości i nieskwapliwości z weselem. Dziękując Bogu Ojcu, który nas godnymi uczynił działa dziedzictwa świętych, w światłości, który nas wyrwał z mocy ciemności i przeniósł w królestwo syna umiłowania swego; w którym mamy odkupienie, przez krew jego odkupienie grzechów.

Ewangelja

**świętego Mateusza, rozdział 24,
wiersz 15 — 35.**

Onego czasu mówił Jezus Uczniom swoi: Gdy ujrzycie brzydkość spustoszenia, które jest przepowiedziane przez Daniela proroka, stojące na miejscu świętem: kto czyta, niech zrozumie tedy, którzy są w Judzkiej ziemi, niech uciekają na góry; a ktoby był na domu, niechaj nie zstępuje, aby co wziął z domu swego: a kto na roli, niechaj się nazat nie wraca brać sukni swojej. A biada brzemiennym i piersiami karmiącym, w one dni. Proścież tedy, aby uciekanie wasze nie było w zimie, albo w Sabbat. A gdyby nie były skruczone dni one, nie byłby zachowany żaden człowiek; ale dla wybranych będą skrócone dni one. Tedy jeśli by wam kto rzekł: Oto tu jest Chrystus, albo indziej, niewierzcie. Albowiem powstaną fałszywi Chrystusowie i fałszywi Prorocy, i czynić będą znamiona wielkie i cuda; tak, iżby zwiedli (by mogło być) i wybrane. Otomci wam powiedział. Jeśli by tedy wam rzekli: Oto na puszczy jest,

nie wychódźcie. Oto jest w tajemnych gmachach, nie wiecie. Albowiem, jako błyskawica wychodzi od wschodu słońca, i ukazuje się aż na zachodzie, tak będzie i przyjście Syna człowieczego. Gdziekolwiek będzie ścierw, tam się i orły zgromadzą. A natychmiast, po utrapieniu onych dni, słońce się zaćmi, i księżyc nie da światłości swojej: a gwiazdy będą padać z nieba, i mocy niebieskie poruszone będą, a naówczas ukaże się znak Syna człowieczego na niebie. I wtedy narzekać będą wszystkie pokolenia ziemi, i ujrzą Syna człowieczego, przychodzącego w obłokach niebieskich, z mocą wielką i majestatem. I pośle Anioły swe ztrąbą i z głosem wielkim i zgromadzą wybrane jego ze czterech wiatrów, od krajów niebios, aż do granic ich. A od figowego drzewa uczcie się podobieństwa: Gdy już gałąź jego odmładza się i liście wypuszcza, wiecie, iż blisko jest lato. Także i wy, gdy ujrzycie to wszystko wiecie, iż blisko jest w drzwiach, Zaprawdę powiadam wam, iż nie przeminie ten naród, ażby się stało to wszystko. Niebo i ziemia przeminą, ale słowa Moje nie przeminą.

10-lecie Harcerstwa Polskiego.

Z pod znaku patrona — Zawiszy Czarnego.

W chwili, kiedy cała Polska uroczyście obchodziła swoje święto tryumfu i radości, święto dziesięciolecia bytu państwowego, obchodzi także harcerstwo polskie dziesięciolecie nie swego istnienia, ale dziesięciolecie złączenia się trzech różnych organizacji skautowskich, istniejących na terenie trzech zaborów, w jeden pożytny związek pod nazwą: Związek harcerstwa polskiego.

Doniosły ten w życiu harcerstwa fakt nastąpił w listopadzie r. 1918 na zjeździe przedstawicieli wszystkich polskich organizacji skautowych w Lublinie. Połączenie to było niejako symbolem odradzającej się Polski, bo w tej samej chwili, kiedy ojczyzna nasza powstawała z ciężkiej, półtorawiekowej blisko niewoli, także i młodzież polska trzech zaborów, zorganizowana w drużyny skautowe, łączyła się w całość, chcąc tem zaznaczyć jedność i nierozzerwalność trzech dzielnic.

Harcerstwo już jako takie istniało od roku 1911, kiedy to powstały we Lwowie pierwsze drużyny, założone przez ś. p. Andrzeja Małkowskiego. Nieco później w ciągu roku 1912, powstaje konspiracyjny ruch harcerski w b. Kongresówce, Poznańskiem, nawet na Rusi, wszędzie opierając swą pracę głównie na piérwiastkach narodowych i niepodległościowych. zaco nie cieszył się nigdy sympatią zaborców, szczególnie Rosji i Prus. Podczas wojny okupanci zrozumieli doniosłą rolę har-

Do obywateli Pomorza!

10 lat minęło od chwili, gdy za sprawiedliwym Boga wyrokiem niezłomną wolą całego narodu, a zasługą mężów których im ona potomność we wdzięcznej na wieki zachowa pamięci, Polska skruszyła kajdany, Ojczyzna nasza stała się wolną wobec świata. Jeśli naród polski na gwałt zaborców odpowiada wysiłkiem, by pęta niewoli potargać i zerwać, jakże ma odpowiedzieć za wolność? Wzmoczeniem tej wolności i jej utrwaleniem.

Nie ten, kto w swym zaścianku się zamknął, lecz komu świat cały nieodjętym jest dziedzictwem — ten jest prawdziwie wolny! A ten większej zażywa swobody im jest silniejszy, im więcej posiada, im mniej jest na innych oglądać się zmuszony.

Jest na ziemskim globie dziedzina wspólna wszelkim ludziom i narodom, dziedzina, na której się wolni spotykają z wolnymi a ci, co przysparzają mocy innym — tą dziedzina są morza. Kogo na oceanach brak, ten jakby nie istniał wśród narodów.

Bóg dał nam skrawek morza skąpy. Ale duch narodu mocen jest, jeśli zdoła rozszerzyć nasze dziedzictwo do wielkości poczucia swej siły i wolności.

Nam przedewszystkiem Pomorzanom zlecił los troskę o to, by ten dar Boży brzeg morski, nie został zaprzepaszczonej. Naszym to przedewszystkiem obowiązkiem jest dbać, by morze polskie było wrotami do wolności i mocy Ojczyzny naszej najmilszej.

Jakże tedy uczymy tę rocznicę skruszenia kajdan? Jaki dar uczynimy Ojczyźnie i sobie? Jak przyłożymy się do wzmoczenia i utrwalenia naszej wolności?

Dopomożemy Polsce do wyzyskania morza!

Inne dzielnice Ojczyzny naszej już tę daninę złożyły. Już budują korabie, które imię ich noszą. A my, Pomorzanie, my, strażnicy morza, czy mamy się dać ubiec? Czyż o nas ma być głuch? Czy ma brakować nas, gdy się bogactwo Polski tworzy?

(Spóźnione ze względów technicznych — przyp. — redakcji.)

Przenigdy!

Każdy z nas Pomorzan, w miarę sił, w miarę środków pospieszy z darem. Zbudujemy Rzeczpospolitą okręt handlowy, który nazwiemy „Pomorze“. Złożymy Ojczyźnie naszej w darze to, co jej zapewni siłę, co wzmocze jej potęgę, co rozszerzy i utwali jej wolność.

W ten sposób spłacimy dla przyszłości Ojczyzny naszej to, cośmy Polsce winni.

Lecz nie tylko moc i bogactwo stwierdzają potęgę narodu, nieśmiertelnym w narodzie jest duch jego wiecznie żywy. On to sprawił i mimo dwukrotnej krzyżackiej niewoli Naród Polski, tu, na Pomorzu, nie dał się zniwieczyć najpotężniejszemu ze swych wrogów.

Temu to wiecznie czujnemu Duchowi Narodu polskiego winniśmy w Toruniu, w stolicy Pomorza, pomnik! Będzie on świadczył wobec swoich i obcych, z pokolenia na pokolenie, że Pomorze było, jest i będzie po nieskończoność wieków polskie, jak słup żelazny Chrobrego, bęźnie on świadczył że tu, na Pomorzu, jest rubież bacznej wymagająca czujności, będzie on wskazywał, że stąd właśnie z tej prastarej polskiej ziemi, która w ogniu niewoli wykazała tyle hartu niezłomnego, rozpocznie się budowa Nowej Polski, której granice wyznaczy nie kto inny, jeno właśnie Duch Polski, jego poczucie potęgi i świadomość posłannictwa i pomazaństwa Bożego wśród narodów.

Wojewódzki Komitet obchodu Dziesięciolecia Niepodległości Polski w Toruniu.

Protektorowie: Wojewoda Pomorski Wiktor Lamot i J. E. ks. Biskup dr. Stanisław Okoniewski w Pelplinie. Prezydum: prezes dr. Wybicki, wiceprezesowie: p. gen. Berbecki, gen. Skierski, Czarliński Janusz i dr. Esden-Tempski. Sekretarze: ks. Żynda delegat Zw. Mł. Polskiej i delegat Związku Obrony Kresów Zachodnich. Członkowie: Marchlewski, Malinowski, Goga, Szewmin Skarbnik: dyr. Junk.

cerstwa dla budzącej się Polski i wszystkie organizacje rozwiązały, naturalnie tylko formalnie, gdyż istniały one i działały nadal w ukryciu

Zapsało się też harcerstwo chlubnie na kartach historii, biorąc czynny udział w walkach o niepodległość w Legionach, następnie w r. 1918 rozbijając zaborców, utrzymując ład i porządek, przelewając swą krew w obronie Lwowa.

Za swój ofiarny udział w tych bohaterskich zmaganiach otrzymało harcerstwo podziękowanie w postaci odezw, wydanej na uroczystościach drużyn lwowskich w r. 1921 przez Marszałka Józefa Piłsudskiego, podówczas Naczelnik Państwa i Naczelnego Wodza, w której mówi: „Oddaje cześć poległym za ojczyznę i wszystkim podziękę i uznanie za dotychczasową służbę“.

Poziom wyrobienia technicznego wykazuje I-szy ogólnopolski zlot harcerski w Warszawie (3 — 9 lipca 1924 r.), który zebrał 3.500 harcerzy i 800 harcerek, oraz w tym samym roku odbyty II-gi Międzynarodowy zlot skautowy (z ang. zwany „Jamboree“) w Kopenhadze. Na tym to zlocie polska drużyna reprezentacyjna, zdobyła w zawodach piąte miejsce na 13 stojących do zawodów narodowości, uzyskując 155 punktów (najwięcej uzyskała Ameryka 180 p.). Niemniej piękne wyniki

osiągnęło harcerstwo w b. r., kiedy to drużyna żeglarska z Urzynowa zdobyła pierwsze miejsce na Międzynarodowym zlocie skautów morskich pod Budapesztem.

Obecny rok upływa pod znakiem patrona harc., Zawiszy Czarnego, z okazji pięćsetnej rocznicy jego zgonu, oraz pod znakiem przygotowan na przyszły II-gi ogólnopolski zlot harcerski w Poznaniu podczas Powszechnej wystawy krajowej i na III-ci międzynarodowy w Anglii. Najlepiej jednak rozwój harcerstwa zilustrują cyfry. Obecnie istnieje 1598 drużyn męskich i żeńskich, łącząc w swych szeregach 44 785 członków tak młodzieży jak i starszych).

Złote myśli.

Często dopiero na łożu śmierci człowiek pozna swoje sumienie.

Choćby nawet wszyscy urodzili się równymi, niektórzy staliby się leniwi i przewrotni.

Kto siedzi pod szklanym dachem nie może rzucić na drugich kamieniami.

Weźmy się do czynów!

W Polsce dużo mamy sądów,
Zabobonów i przesądów,
D.żo gadań i ujadów,
Ale mało czynów prostych.

Tam się kłócą komi yje,
Każdy się o wpływy bije,
Każdy gada, każdy biada,
Rozgadała się gromada.

My się tutaj zagadamy,
A tymczasem przyjdą chamy,
Przyjdą podle, liczne hordy
No i wezmą nas za mordy.

A zatem:

Kres położmy gadaniu,
Bo inaczej Polska zginie.
Wszyscy weźmy się do czynów,
Bo w nich leży treść wawrzynów.

ROZMAITOŚCI

Rok o 13 miesiącach.

Swego czasu wszystkie pisma polskie rozpisywały się szeroko o reformie kalendarza. Sprawa ta znajduje się już na wokandzie Ligi Narodów i przybiera coraz konkretniejsze kształty. Do niedawna liczba zwolenników i przeciwników reformy kalendarza równoważyła się i losy rachuby czasu były niepewne. Dziś jednak szanse się zmieniły, albowiem za reformą kalendarza wypowiedziała się amerykańska Akademia Narodowa w Waszyngtonie, co przeważało decyzję w Lidze Narodów na korzyść nowatorów.

A zatem będziemy w niedługim czasie mieli 13 miesięcy, które liczyć mają po 30 dni, z wyjątkiem stycznia, który miałby 29 dni.

Jak rozpoznawać brylanty?

Prawdziwy, czy fałszywy brylant? pyta się niejedna, lub niejedyn, patrząc na świetne imitacje, doprowadzone do takiej doskonałości, że najbystrzejsze oko nie może uchwycić różnicy. Podają tu prosty, ale pewny sposób rozpoznania prawdziwego kamienia od najlepszej, oprawnej imitacji. Trzeba jeden i drugi zanurzyć w szklane naczynie, z czystą, zimną wodą. Prawdziwy brylant nie traci nic ze swej świetności i w płynie będzie rzucał tysiące ogni, fałszywy natomiast zgaśnie momentalnie, a tem samem podobny się stanie do tego, czem jest w rzeczywistości — do szkielka.

Co to jest: Rzesza Niemiecka?

Czytelnicy często czytają słowa: Rzesza niemiecka — i wielu nie wie, co one oznaczają. Oto wyjaśnienie:

Naród niemiecki nie jest jednolity; dzielą go odrębności religijne, kulturalne, językowe, gospodarcze, a dawniej i polityczne. Jeszcze 60 lat

temu podzielony był na kilkadziesiąt państw i państwerek, z których najpotężniejszymi były Austria i Prusy.

Gdy Prusy pobili w roku 1866 Austrię, a w roku 1870/71 — Francję, wysunęły się na czoło państw niemieckich. Bardzo uzdolniony minister pruski, Bismarck, zdołał nakłonić wszystkie małe państwka niemieckie do połączenia się w jedno. Tak powstała Rzesza niemiecka (Deutsches Reich).

Każde z tych państw zatrzymało jednak swego króla czy księcia i swój parlament. Rewolucja zniosła tych królików, lecz państwa się ostały. Mają one swoje sejmy i rządy i własną administrację. Lecz politykę zagraniczną, wojskową, komunikacyjną, celną i ogólnogospodarczą, prowadzi w imieniu wszystkich państw — rząd Rzeszy. Rząd ten dąży do skasowania odrębnych rządów w poszczególnych państewkach i całkowitego zlania się ich w jedno. Ma być w Niemczech jeden tylko rząd i jeden sejm.

Dotychczas jednak istnieją państwa (republiki) — pruskie, bawarskie, saksońskie, szwabskie, meklemburskie — i inne, a wszystkie razem tworzą one Rzeszę niemiecką.

Obecnie Rzesza jest dość jednolita i spojona silnymi węzłami. Jedyne katolicka Bawaria, nie widząca prusaków, ciągle jeszcze okazuje ochotę jakby do oderwania się od Rzeszy. Lecz do tego zapewne nie dojdzie.

Użyteczność soli.

Sól utrzyma w świeżym stanie wszelakiego rodzaju mięso przez długi przeciąg czasu.

Sól ożywi dogasający ogień.

Sól usunie plamy z marmuru.

Sól jest doskonałym środkiem do czyszczenia żelazek do prasowania.

Sól w wodzie i w innych płynach powoduje wolniejsze ich wrzenie.

Sól zmieszana z sodą jest doskonałym środkiem na ukąszenie pszczoł i os.

Sól i woda stanowią doskonałą płóczkę gardła.

Sól i gorąca woda spowodują szybkie odtańnięcie zamrożonych rynien.

Sól usunie plamy od herbaty z filiżanek wykonanych z delikatnej porcelany.

Sól dolana do śniegu stworzy mieszaninę o wiele zimniejszą od śniegu.

Śmierć 105-letniej staruszki.

Na zamku Ingolndiesthorpe umarła 105 roku życia p. Hylden. Miając 100 lat miała odwiedzin 6 królowych, a mianowicie królowej Marji angielskiej, która była jej sąsiadką, ponieważ królewski folwark Sandringham graniczył z jej zamkiem, dalej królową Aleksandrą i królowe. Norwegji, Hiszpanji i Rumunji, (jak niemniej starą carycę wdowę rosyjską. Zmarła była cenioną dla swej dobroczynności.

112 pomników prezydenta Masaryka

odslonięto w Czechosłowacji w związku z dziesiątą rocznicą niepodległości republiki czeskiej.

Oryginalny podatek.

W Quebec w Kanadzie, nabrano przekonania że ludzie o wielkim apetycie powinni płacić odpowiednie podatki. I tak wydano rozporządzenie, obowiązujące w hotelach i restauracjach, iż do każdego posiłku, którego cena przekracza 5 szylingów, dolicza się 5 proc. na cele dobroczynne. W ostatnim roku podatek ten przyniósł 60.000 funtów, co daje w złotych około 2 i pół miliona. Jest to bezwątpienia przykład godny naśladowania.

2000 ofiar cholery w dwu miesiącach.

Z Londynu donoszą: Epidemja cholery czyni spustoszenia w stanie Travancora w Indiach angielskich. Z górą 2000 osób, a więc 62 proc. chorych zmarło w przeciągu dwu miesięcy. Stolica stanu Travancore — Rivandrum została uwolniona od epidemji dzięki masowym szczepieniom ochronnym. W południowej części kraju nie zdołano jeszcze opanować szerzącej się epidemji.

Wielkie wylewy w Szwecji.

Z Malmoe donoszą: Wylewy w Smaaland stają się coraz groźniejsze. Miejscowość Oscarsham jest częściowo odcięta od reszty świata. Pola, okalające miasto, stoją na metr pod wodą. Część żyta i siana, nie zwieziona jeszcze z pól, została porwana przez wodę.

PORADY LEKARSKIE.

Grypa.

Stosunkowo ciepła, a przytem niezwykle wilgotna jesień tegoroczna odbija się niekorzystnie na naszym zdrowiu. W Chełmży, jak zresztą i w całej Polsce, ludzie masowo zapadają na grype, która jednak naogół ma przebieg łagodny, t. j. trwa tylko kilka dni i tylko rzadko powoduje śmierć. Lekarze podają następujące rady, jak się zachować wobec epidemji: Jeśli jesteś zdrowy, ubieraj się dostatecznie ciepło, ale staraj się, aby ubranie twe nie było ciężkie. Gdy rozmawiasz ze znajomym, uważaj, by ci nie mówił prosto w twarz. Myj dokładnie ręce i płucz usta przed i po każdym jedzeniu. Nie jedz zbyt obficie. Unikaj zwłaszcza przeladowania żołądka potrawami mącznymi. Unikaj nagłych zmian temperatury i szybkiego chodzenia, połączonego z poceniem się. Oddychaj przez nos. — Jeśli czujesz się chory, połóż się do łóżka. Jeśli masz gorączkę, pozostań w łóżku conajmniej tak długo, jak długo gorączka się utrzymuje. Nakryj się dobrze ciepłą koldrą i pij gorącą herbatę, albo gorącą limonjadę. Jeśli jesteś zmęczony wiekiem, jeśli czujesz się bardzo słabym albo też jeśli gorączka utrzymuje się dłużej, wezwij lekarza. Jeśli jesteś uzdrowieńcem, szanuj się jeszcze bardzo przez kilka dni po ustąpieniu gorączki; charakterystycznym jest bowiem osłabienie, utrzymujące się po ustąpieniu grypy. Jeśli czujesz się słabym, pozostań jeszcze dzień lub dwa w łóżku. W każdym razie kilka dni po ustąpieniu gorączki nie opuszczaj możliwie pokoju i szanuj twe serce, osłabione gripą.

WESOŁY KĄCIK

Fatalna granica.

— Czy pan nie znajduje, panie doktorze, że pani baronowa nie starzeje się wcale?
— Tak, bo już bardziej nie może.

Także racja.

Janek (w ogrodzie zoologicznym): — Zauważyłem że małpa zupełnie podobna jest do wujka.
Matka: — Ależ, Janiu, coś podobnego nie mówi się.
Janek: — Ale co, mamusiu, małpa tego i tak nie rozumie.

Pacjent.

Lekarz: — Czy piwo nie działa na pana drażniąco?
Pacjent: — Tak, gdy się kończy.

Skrupulatna.

— Powiedz Anno, kto był ten pan, z którym wczoraj wieczorem całowałaś się w altanie?
— A o której godzinie?

Na manewrach.

Kompanja piechoty nocowała we dworze. Gdy nazajutrz rano miało wojsko ruszyć dalej, zjawił się przed kapitanem dziedzic ze skargą, że mu skradziono dwie szynki. Kapitan zwraca się do stojących w szeregu żołnierzy:

— Kto ukradł szynki, niech się przyzna, bo każę zrewidować tornistry, a wówczas winowajcę czeka znacznie gorsza kara.
Zrazu cisza, lecz w krótkce zgłasza się chuderlawy szeregowiec, Icek Kleinbauch.
— Panie kapytani. Melduje co ja potrzebo- wałem zjeść szynki.
— Jak się nazywasz?
— Icek Kleinbauch.
— Zato żeś się przyznał, dostaniesz lżejszą karę.

Kompaja ruszyła w drogę. Zaraz za wsią przystępuje do Ieka tęgi, barczysty żołnierz i pyta:
— Czemużeś ty, głupi żydzie przyznał się do tego, skoro to ja zjadłem obie szynki? przecież w tornistrze nicby nie znaleźli.
— Ale ja zato potrzebowałem dziedzicowi ukraść dwa srebrne świeczniki i, gdyby kapitan kazał szukać po tornistrach, to coby było? Ha?!

W szkole.

Nauczyciel: — Jeżeli kawałek mięsa przekroję na pół, a potem znowu na pół, to co będę miał?
Uczeń: — Cztery czwarte.
— A potem?
— Osiem ósmych.
— A potem?
— Szesnaście szesnastych.
No, a potem?
— Siekane mięso, proszę pana psora.

KRONIKA

Chelmska, dnia 24 listopada 1928 roku.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Od dnia 25 — 30 b. m. dyżur nocny ma „Apteka Nowa“ Toruńska 6.

— **4-ro tygodniowy urlop** otrzymał zastępca burm. p. dr. Wyszowski od Pana Wojewody. Zastępuje go radca p. insp. szkolny Leśniewicz.

— **Przeniesienie.** Ks. wikary Dembek z Kurzętnika ustanowiony został jako kuratus w parafji Górale, dekanatu brodnickiego.

— **Na kurs samorządowy** do Poznania wyjechał sekretarz policyjny p. J. Wiśniewski. Zastępować go będzie naczelny sekretarz magistracki p. Jaranowski.

— **Odnaczenie.** I. Drużyna harcerska im. Ię. Paderewskiego w Chelmsku otrzymała odznakę honorową Frontu Pomorskiego za pomoc udzieloną podczas walk o niepodległość Pomorza, a tem samem i Polski.

— **Ku uczczeniu rocznicy Powstania Listopadowego** urządza Kółko Historyczne uczniów miejscowego gimnazjum uroczystą akademię w niedzielę, 25 bm. o godz. 5-tej wieczorem w auli tegoż gimnazjum.

— **Zwiedzenie cukrowni chelmskiej.** W ub. niedzielę przybyło bardzo licznie do Chelmsku kupiectwo z Torunia, celem zwiedzenia urządzeń cukrowni i sposobów, w jaki się wyrabia cukier. Gości podejmowało tu Tow. Kupców Samod. w restauracji dworcowej u p. Grzywacza bardzo serdecznie, poczem za staraniem prezesa p. Czerwińskiego i zarządu udano się wspólnie do cukrowni, która niestety w tym czasie nie była całkowicie uruchomiona. Zwiedzających oprowadzano po wszystkich olbrzymich ubikacjach, pełnych urządzeń żelaznych i maszyn rotacyjnych, które wskazywały, że praca tu wre w całej pełni, wytwarzając w rezultacie masowo cukier buraczany. Urzędnicy i pracownicy cukrowni odnosili się do gości bardzo uprzejmie.

Po zwiedzeniu cukrowni odbyło się w „Hotelu Pomorskim“ zebranie pożegnalne, na którym zagni goście toruńscy nie skąpili słów serdecznej podziękii kupiectwu chelmskiemu, a szczególnie prezesowi p. Czerwińskiemu.

Odjeżdżając do Torunia, zapraszali do siebie w gościnę całe kupiectwo z Chelmsku. Widać z tego, że pomiędzy kupiectwem m. Chelmsku i Torunia panują serdeczne stosunki.

— **Restauratorzy radzą nad swemi sprawami.** W ub. piątek odbyło się w lokalu p. Untersteinowej zebranie tu Towarzystwa Restauratorów, które pod przewodnictwem prezesa p. Krygera, radziło nad sprawą masowej redukcji koncesji wyszynkowych oraz nadmiernymi podatkami i świadczeniami. Na zjazd protestacyjny do Poznania i Warszawy wybrano p. Daleszyńskiego. W końcu prezes p. Kryger wyjął zebraniem, że tu Tow. Kupców Samodzielnych wystosowało do Izby Skarbowej w niosek w celu rozszerzenia komisji szacunkowej. W związku z tem postanowieniem, aby w sprawach restauratorskich nie decydowały osoby z innego zawodu.

— **Kino „Concordja“** wyświetla do niedzieli, 25 bm., włącznie wielki film historyczny p. t.: „**Nad grobem Nieznanego Żołnierza**“. Jest to przepiękny i do łez wzruszający dramat o 20 aktach osnuty na tle powieści Piotra Benoit. W najbliższych dniach ukaże się wspaniały film polski p. t. „**Ziemia obiecana**“, ze Smosarską w głównej roli.

— **Włamanie na poczcie w Ostaszewie.** Onegdajszej nocy włamali się do urzędu pocztowego w Ostaszewie, pow. toruński, jacyś nieznani osobnicy. Nie zdołali oni jednak nic skraść, ponieważ zostali spłoszeni.

— **Strzelanina w Grzywnie.** Onegdajszej nocy patrol policji zauważył dwóch podejrzanych osobników w pobliżu oberży w Grzywnie. Na wezwanie policji „stój“ — oddali oni w kierunku zbliżających się posterunkowych cztery strzały i z powodu ciemności zdołali zbiec. Byli to prawdopodobnie ci sami osobnicy, którzy pragnęli okraść pocztę w Ostaszewie.

— **Wywiadówka pedagogiczna** odbyła się w tut. Szkole Wydziałowej w dniu 21 bm. przy licznych udziałach rodziców i opiekunów dzieci, uczęszczających do powyższej szkoły. Nauczyciele informowali rzeczowo rodziców i opiekunów o postępach i zachowaniu się w szkole dlatwy.

— **Koncert „Echa“ w Biskupicach.** W niedzielę 25. b. m. chelmski chór męski „Echa“ wyjeżdża do Biskupic, gdzie urządza koncert wokalny. Ponadto „Echa“ wystąpi na nieczynnych. Zarząd zaprasza serdecznie do Biskupic wszystkich sympatyków pieśni.

— **Na pomnik dla poległych.** Zinicjatywy zast. burm. p. dr. Wyszowskiego została zapoczątkowana akcją zbierania składek na pomnik dla poległych w dniu zajęcia miasta Chelmsku przez Grenschutz, oddział Rossbacha. Składki zapoczątkowali członkowie magistratu, urzędnicy i kilku z obywatelstwa. Dalsze datki składać można w Miejskiej Kasie Oszczędności w ratuszu. Akcję powyższą najgoręcej obywatelstwu miejscowemu zalecamy. Niech każdy bez wyjątku swą ofiarę na ten cel złoży.

— **Rada Pow. Kasy Chorych w Chelmsku.** Z ramienia pracobiorców zostali wybrani pp.: Tomasz Zawilowski z Grzywny szlach., Feliks Bukowiecki z Przeczna, Stanisław Wotowski z Chelmsku, Michał Truszczyński z Dźwierzna, Antoni Kowal z Rzęczkowa, Bolesław Witkowski z Chelmsku, Bronisław Orłowski z Grębocina, Maks. Kierzkowski z Chelmsku, Franc. Nowacki z Wybeza, Władysław Śrubka z Chelmsku, Mateusz Hejankowski z Popowa toruńskiego, Mateusz Wiśniewski z Brzeźna, Jan Rutkowski z Chelmsku, Wład. Śliwiński z Warszewic, Franc. Nieplujewski ze Sławkowa, Stan. Szymeczko z Zalesia, Anastazy Dormowicz z Chelmsku, Ignacy Ówiek z Grzywny, Adam Ambroziewicz z Witkowa i Józef Klonowski z Przysieka.

Z ramienia pracodawców weszli pp.: Franc. Wojciechowski z Lulkowa, Zygmunt Melin z Kuczwał, Zdzisław Buczkowski z Tylc, Stan. Działowski z Mirakowa, Witold Szelski z Rogowa, Ernst Hohendorff z Chelmsku, Georg Fiedler z Wybeza, Tadeusz Radomski, Richard Nowicki i Teofil Beszczyński, wszyscy z Chelmsku.

— **Komunikacja autobusowa** została zaprowadzona między Chelmską Wąbrzeźnem i Toruniem. Właścicielami autobusa są pp.: Wrocławski i Chmura.

— **Zakończenie sezonu strzeleckiego.** W ub. niedzielę odbyło się końcowe strzelanie zniwne Bractwa Kurkowego w Chelmsku. Bracia kurkowi ubiegali się szczerze o ordery i bogate premje, to też nie dziwnego, że przez te wszystkie dni strzelania było na strzelnicy rójno i gwarno.

W ub. poniedziałek wieczorem odbył się w Hotelu Pomorskim królewski bal, na który przybyli bracia kurkowi ze swymi rodzinami bardzo licznie. Zjawili się również goście z Torunia i Kowalewa. Do stołu obficie zastawionego zasiadło przeszło sto osób, podczas którego sypały się toasty serdeczne i szczerze. Króla kurkowego p. Orłowskiego podejmowano z honorami. Wznosili toasty i przemawiali pp.: prezes burmistrz Kurkowskiego, król okr. na Pomorze Szule, wiceprezes Komowski, Tyrchau i Mut z Torunia, skrzypnik z Kowalewa, Jan Bączyński i Stan. Szymański oraz wielu innych. Po obiedzie wręczono ordery i premje następującym panom: Orłowskiemu, Gołębiewskiemu, F. Kowalskiemu, Grochockiemu, Jastrzębskiemu, L. Czajkowskiemu, S. Muszyńskiemu, Skrzypnikowi z Kowalewa, Ant. Szymańskiemu i St. Kozłowskiemu.

Zabawę taneczną rozpoczął polonez wyrowadzony przez króla okr. p. Szulca z Torunia. Wesoło i w miłym nastroju bawiono się do białego rana.

Ruch towarzystw.

Pod tą rubryką umieszczamy bezpłatnie wszelkie komunikaty towarzystw.

— **Zebranie ogrodników m. Chelmsku** i okolicy odbędzie się w Hotelu Dworcowym w niedzielę, 25 bm. o godz. 2-giej po południu. O liczny udział prosi — Zarząd.

Wiadomości Kościelne.

niedziela 11. XI.

O godz. 6 rano	— I	msza św.
O godz. 6 ^{1/2} „	— II	„ „ z kazaniem
O godz. 8 „	— III	„ „ „
O godz. 9 „	— IV	„ „ gimnazjalna
O godz. 3/4 10 „	— V	„ „ szkolna
O godz. 1,2 11 „	—	suma z kazaniem
O godz. 3 popoł.		nieszpory.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Nowe godziny handlu.

Zmiany godzin otwarcia sklepów, fryzjerni, restauracyj itp.

Obecnie weszło w życie nowe rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 22 III. b. r. o godzinach handlu w sklepach i godzinach otwarcia niektórych zakładów przemysłowych. Godziny te unormowane są w sposób następujący:

Sprzedaż wódek. Sklepy, zakłady i wszelkie miejsca zawodowej sprzedaży, które zajmują się wyłączną lub przeważającą sprzedażą napojów alkoholowych od godz. 8 do 18-tej. W soboty i dni przedświąteczne od 9-tej do 19-tej.

Sklepy spożywcze. Jatki z mięsem, wędliniarnie i sklepy spożywcze od godz. 7-mej do 19-tej. Za sklepy spożywcze uważać należy sklepy, które zajmują się wyłączną lub przeważającą sprzedażą artykułów spożywczych, stanowiących ich główny przedmiot handlu, przyczem handlu winno-kolonjalne uważa się za sklepy spożywcze.

Zakłady fryzjerskie i kalotechniczne oraz zakłady fotograficzne od godz. 9-tej do 19-tej, zakłady zaś fryzjerskie i kalotechniczne w soboty i w dni przedświąteczne z wyjątkiem wigilji Bożego Narodzenia i wielkiej soboty od godz. 9-tej do 21-szej.

W budkach i kioskach, w których sprzedaje się do spożycia na miejscu wodę sodową, wody mineralne i napoje chłodzące oraz słodczyce i owoce, sprzedaż może się odbywać we wszystkie dni w tygodniu w czasie od 1 kwietnia do 30 września włącznie w godz. od 9-tej do 23-ciej a w czasie od 1 października do 31 marca włącznie w godzinach od 9-tej do 21-szej.

Sprzedaż uliczna gazet i czasopism oraz wyrobów tytoniowych może się odbywać w dni powszednie w godz. od 7-ej do 23-ciej.

Jadłodajnie jak: restauracje, cukiernie, kawiarnie, mleczarnie, pasztecziarnie, piwiarnie, winiarnie, miodarnie, garkuchnie, bary kuchnie publiczne, bufety, szynki, traktjernie, karczmy i gospody mogą być otwarte we wszystkie dni tygodnia od godziny 7-ej do 23-ciej.

W wigilję Bożego Narodzenia oraz w wielką sobotę sklepy, wszelkie miejsca zawodowej sprzedaży oraz zakłady fotograficzne, fryzjerskie i kalotechniczne mogą być otwarte tylko do godziny 18 ej.

* * *
W godzinach, kiedy sklepy są zamknięte, w jadłodajniach dozwolone jest wydawanie towarów tylko do spożycia na miejscu.

Kiedy nastąpi podwyżka taryfy kolei?

Prace nad rewizją taryfy towarowej na kolejach polskich trwają i będą skończone za 1—1^{1/2} miesiąca. Termin zakończenia tych prac, nie decyduje jeszcze sam przez się o terminie wprowadzenia podwyżki taryfy, gdyż podwyżka ta uzależniona będzie od ogólnej konjunktury gospodarczej kraju.

Podwyżka taryf wprowadzona być może na mocy rozporządzenia czterech ministrów: komunikacji, skarbu, przemysłu i handlu oraz rolnictwa.

32 nowe rozporządzenia sądowe.

Ministerstwo sprawiedliwości opracowuje obecnie 32 rozporządzenia wykonawcze do nowej ustawy o sądach powszechnych. Wydane zostaną nowe regulaminy dla sądów wszystkich instancji, oraz regulamin dla nowopowstających sądów grodzkich. Pozatem wydane zostaną nowe przepisy o pragmatyce służbowej dla prokuratury, wprowadzające stanowisko wice-prokuratorów.

Hotel Pomorskiul. Toruńska **Chelmża** Telefon. 20**sale do posiedzeń i zabaw**Codziennie **KONCERT**Znakomita warszawska kuchnia
Dobrowe wina, piwa i wódki

O poparcie prosi właściciel

Stanisław Daleszyński**Wyjątkowa
okazja na święta!****4-letnie wina kraj.**

pierwszej jakości jak:

Vermuth, deser. but, 2,50

Portwein „ 2,50

Maślacz „ 2,30

Szampańska Reneta 2,20

(półsłodka)

oraz na miarę

wina stoł. białe i czerwone

litr 1,08 zł

do nabycia w Przetwórni Win Kraj.

„Pomowin“ Chelmża
ul. Toruńska**SKÓRY
OBUWNICZE**oraz przybory
wszelkiego rodzaju
polecapo cenach
najniższych**POMORSKI
SKŁAD SKÓR****CHELMŻA, Toruńska 14.**

Codziennie

WYKRÓJ PODESZWY

w wielkim wyborze.

BATERJE ANODOWE**„ELEKTRA“**niedoścignione
pod względem
jakości i ceny.

100 volt zł 19

60 „ „ 12

Wyłączne i upoważnione miejsce sprzedaży na Chelmżę

Aleksander Wiecki

skład maszyn

i warsztat ślusarsko-mechaniczny (28)

Kościelna 12 **Chelmża** Kościelna 12

Gdańskie zakłady elementów Henryk Maske.

Czytajcie
Przeгляд Pomorski**Przemysł i handel**zamało docenia znaczenie
reklamy, skutkiem czego pu-
bliczność niema możliwości
zaznajomić się z danymi
artykułami. Kupiec polski
musi brać przykład z za-
chodu i jaknajwięcej rekla-
mować a ogłoszenie nawet
— — — najmniejsze w**„Przeглядzie Pomorskim“**

zapewnia inserentom

pożądany skutek!

Każdy oszczędny dom kupuje swe:

Towary kolonialne**Delikatesy****Wina****Spirytualja**

w firmie

I. A. LAUBE

właściciel

Juljan BobaczewskiRynek 14. **CHELMŻA** Tel. 127.Najtańszy, — najlepszy, — naj —
większy wybór i najdogodniejsze
źródło zakupu.

Paczki o dostarczaniu franko w dom.

Wyszynk. restauracja

Centralny Magazyn Mebli**WINCENTY GÓRECKI**Toruńska 15. — **CHELMŻA** — Toruńska 15.**ODDZIAŁ TRUMIEN, RYNEK 13**

Poleca na dogodnych warunkach zapłaty:

STOŁOWE POKOJE, GABINETY MĘSKIE, SYPIALNIE, KUCHNIE
i WSZELKIE INNE MEBLE W SKROMNEM i WYKWINTNEM WYKONANIU.

WŁASNE WARSZTATY STOLARSKIE i TAPICERSKIE.

L. LewandowskiTel. 66. **CHELMŻA** Toruńska 20.**SKŁAD KOLONIALNY
i
DELIKATESÓW**

Konto bankowe: Bank Ludowy — Chelmża

„Haftoplis“Plisowanie i karbo-
wanie spodniczek w
różnych deseniach
trwale wykonuje**Paula Mach,**
Chelmeńska 28.**Zabawki
gry
towarzyskie**

poleca

**Skład papieru
Druk. Przem.****Sprzedam:**kanapę, szafy
łóżka, pościel
i różne inne rzeczy
buty i męskie,
ubioru.**Toruńska 13 I**
prawo.**Wiązarki**do chrztu
stałe na składzie.**Skład papieru
Druk. Przem.****E. Guhl Ska**

Bydgoszcz

Długa 45 - Tel. 19-34

poleca

Skóry wszelkiego
rodzaju,**Gumę indyjsk.**

wszelkie

artykuły szewskie
i siodlarskie.**Naprawa****śniegowców
i kaloszy.**Drobne wysyłki pocztą
w trzech dniach.**MIESZKANIE**

2 — 4 pokoje

poszukuję.

Koszta obojętne,

płacę gotówką.

Oferty do

Przeгляд Pomorskiego
pod „zaraz“.**Pokoju**umeblowanego, ewtl.
z całym utrzymaniem
poszukuje się.Zgłosz. w „Drukarni
Przemysłowej“.